
MONOGRAFIE PRAWNICZE

SKARGA O STWIERDZENIE
NIEZGODNOŚCI Z PRAWEM
PRAWOMOCNEGO
ORZECZENIA

KAROL ŚWITAJ

Wydawnictwo C.H.Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

KAROL ŚWITAJ • SKARGA O STWIERDZENIE NIEZGODNOŚCI
Z PRAWEM PRAWOMOCNEGO ORZECZENIA

Polecamy nasze publikacje:

Maria Królikowska-Olczak, Beata Pachuca-Smulska (red.)

**OCHRONA KONSUMENTA W PRAWIE POLSKIM
I UNII EUROPEJSKIEJ**

Marek Kulik

**PRZEDAWNIEŃ KARALNOŚCI I PRZEDAWNIEŃ
WYKONANIA KARY W POLSKIM PRAWIE KARNYM**

Agnieszka Hajos-Iwańska

**NIEWAŻNOŚĆ CZYNNOŚCI PRAWNYCH W PRAWIE
SPÓŁEK KAPITAŁOWYCH**

Grzegorz Sibiga (red.)

**GŁÓWNE PROBLEMY PRAWA DO INFORMACJI W ŚWIETLE
PRAWA I STANDARDÓW MIĘDZYNARODOWYCH,
EUROPEJSKICH I WYBRANYCH PAŃSTW UNII EUROPEJSKIEJ**

Bartosz Kołaczkowski

**KSZTAŁTOWANIE SIĘ REGULACJI PRAWNYCH ZGROMADZEŃ
W POLSCE ORAZ W WYBRANYCH KRAJACH O ANGLOSASKIEJ
TRADYCJI PRAWNEJ**

Hanna Kuczyńska

**MODEL OSKARŻENIA PRZED MIĘDZYNARODOWYM
TRYBUNAŁEM KARNYM**

Barbara Barut-Skupień

**WSPÓŁCZESTNICTWO PROCESOWE W POSTĘPOWANIU
CYWILNYM I SĄDOWOADMINISTRACYJNYM**

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

SKARGA O STWIERDZENIE
NIEZGODNOŚCI Z PRAWEM
PRAWOMOCNEGO
ORZECZENIA

KAROL ŚWITAJ

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2014

Wydawca: Natalia Adamczyk

Recenzja naukowa:
Prof. nadzw. dr hab. Agnieszka Góra-Błaszczkowska

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2014**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: TimPrint
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-6379-0

ISBN e-book 978-83-255-6380-6

Spis treści

Przedmowa	IX
Wykaz skrótów	XI
Wykaz literatury	XV
Rozdział I. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jako skutek ewolucji zasad odpowiedzialności odszkodowawczej organów władzy publicznej	1
§ 1. Ewolucja odpowiedzialności państwa za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie jego organów	1
§ 2. Cel i funkcja skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	5
§ 3. Dopuszczalność skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	12
I. Zagadnienia ogólne	12
II. Brak możliwości wzruszenia prawomocnego wyroku w drodze przysługujących środków prawnych	19
III. Wydanie przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku kończącego postępowanie w sprawie	25
IV. Wyrządzenie szkody w następstwie wydania prawomocnego wyroku	27
V. Dopuszczalność skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia od wyroku sądu pierwszej lub drugiej instancji na podstawie art. 424 ¹ § 2 KPC	28
§ 4. Charakter prawny skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	31
§ 5. Zagadnienia intertemporalne	34
§ 6. Uwagi końcowe	37
Rozdział II. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jako pismo procesowe	39
§ 1. Wprowadzenie.....	39
§ 2. Pojęcie wymagań konstrukcyjnych	41
§ 3. Wymagania konstrukcyjne skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku	43

I. Oznaczenie zaskarżonego wyroku i zakresu zaskarżenia	43
II. Wzorzec kontroli – przepis, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny	45
III. Podstawy skargi	46
IV. Szkoda wyrządzona wydaniem prawomocnego wyroku niezgodnego z prawem	48
1. Uprawdopodobnienie	48
2. Charakter prawny szkody	52
V. Niemożność wzruszenia zaskarżonego wyroku	54
VI. Wniosek o stwierdzenie niezgodności prawomocnego wyroku z prawem	57
§ 4. Wymagania formalne skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	58
§ 5. Uwagi końcowe	62
Rozdział III. Podstawy skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	63
§ 1. Wprowadzenie	63
§ 2. Przesłanki dopuszczalności podniesienia zarzutu w ramach podstaw skargi	66
I. Niezgodność prawomocnego wyroku z prawem	66
II. Wyrządzenie szkody	67
§ 3. Właściwe podstawy skargi	68
I. Uwagi ogólne	68
II. Naruszenia prawa materialnego	75
III. Zarzut naruszenia prawa procesowego	78
IV. Zakaz podnoszenia zarzutów dotyczących ustalania faktów lub oceny dowodów	81
§ 4. Uwagi końcowe	83
Rozdział IV. Strony postępowania o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku	85
§ 1. Wprowadzenie	85
§ 2. Legitymacja do wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku	86
I. Uwagi ogólne	86
II. Charakter prawny legitymacji	86
§ 3. Udział Skarbu Państwa w postępowaniu o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku – uwagi <i>de lege lata</i> i <i>de lege ferenda</i>	88
§ 4. Podmioty legitymowane do wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku	93

I. Uwagi ogólne	93
II. Strony	93
III. Współuczestnicy i interwienienci	95
IV. Prokurator, Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich i Rzecznik Praw Dziecka	99
V. Organizacje pozarządowe, Państwowy Inspektor Pracy, Powiatowy (Miejski) Rzecznik Konsumentów	103
§ 5. Następstwo prawne w postępowaniu o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku	104
I. Uwagi ogólne	104
II. Dopuszczalność sukcesji ogólnej i szczególnej	104
III. Skutki utraty przez stronę zdolności sądowej lub procesowej	106
§ 6. Zdolność postulacyjna	109
I. Przymus adwokacko-radcowski	109
II. Zakres pełnomocnictwa	110
§ 7. Uwagi końcowe	111
Rozdział V. Przebieg postępowania o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	113
§ 1. Wprowadzenie	113
§ 2. Charakter postępowania o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	114
§ 3. Postępowanie międzyinstancyjne	115
I. Wniesienie skargi	115
1. Właściwość wyłączna Sądu Najwyższego	115
2. Termin do wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku	117
A. Uwagi ogólne	117
B. Charakter prawny terminu do wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku	119
II. Wstępna kontrola skargi	125
III. Uzupełnianie braków formalnych skargi	127
IV. Wyłączenie dopuszczalności ponownego wniesienia skargi	134
V. Odpowiedź na skargę	139
1. Dopuszczalność złożenia odpowiedzi	139
2. Inne zagadnienia proceduralne	140
VI. Kontrola wymagań skargi w Sądzie Najwyższym	143
§ 4. Przedsąd	147
I. Uwagi ogólne	147

II. Funkcja przedsądu w postępowaniu o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku	147
III. Pojęcie oczywistej bezzasadności	148
IV. Postępowanie w ramach przedsądu	150
§ 5. Rozpoznanie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku przed Sądem Najwyższym	151
I. Skład sądu	151
II. Przebieg rozprawy	152
III. Wyrokowanie	158
§ 6. Uwagi końcowe	159
Rozdział VI. Wyroki w postępowaniu o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku	163
§ 1. Wprowadzenie	163
§ 2. Forma i treść wyroków	166
§ 3. Granice orzekania przez Sąd Najwyższy	170
§ 4. Rozstrzygnięcia merytoryczne	174
I. Wyrok stwierdzający niezgodność prawomocnego wyroku z prawem	174
1. Uwagi ogólne	174
2. Pojęcie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku	175
II. Wyrok oddalający skargę	183
III. Wyrok kasatoryjny	186
§ 5. Związanie sądu powszechnego wyrokiem stwierdzającym niezgodność prawomocnego wyroku z prawem	189
§ 6. Koszty postępowania o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku	195
I. Orzekanie o kosztach postępowania	195
II. Zwrot kosztów postępowania od Skarbu Państwa	201
§ 7. Uwagi końcowe	202
Rozdział VII. Ocena funkcjonowania skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w postępowaniu cywilnym, uwagi de lege ferenda i de lege lata	203
Indeks rzeczowy	209

Przedmowa

Instytucja stwierdzania niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, mimo dokonywania kolejnych nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego, nadal stanowi *novum* ustawowe. Nie jest ona bowiem zakorzeniona w jakiegokolwiek innej procedurze uregulowanej w Kodeksie. Stanowi element realizacji norm konstytucyjnych. W literaturze przedmiotu jest jej poświęcane coraz więcej uwagi – ukazują się kolejne publikacje, także orzecznictwo systematycznie poszerza zakres wypowiedzi dotyczących skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Większość wypowiedzi judykatury i przedstawicieli doktryny skupia się jednak wyłącznie na wybranych zagadnieniach pojawiających się na gruncie praktycznego funkcjonowania poszczególnych uregulowań skargi m.in. wymogów formalnych i konstrukcyjnych skargi, przesłanek jej dopuszczalności, pojęciu niezgodności prawomocnego wyroku z prawem. Pomijają one bądź omawiają jedynie pobieżnie pozostałe unormowania. Nikła część publikacji na jej temat porusza szersze spektrum problemów, przy czym czyni to niestety w sposób dość ograniczony. Poza wszelkimi rozważaniami, polem zainteresowania doktryny oraz orzecznictwa pozostaje nadal liczna grupa problemów i zagadnień pojawiających się na gruncie wykładni przepisów skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Ich rozstrzygnięcie może i zapewne będzie mieć istotne znaczenie dla dalszego funkcjonowania oraz rozwoju omawianej instytucji procesowej oraz myśli prawniczej.

Niniejsza książka stanowi próbę należytego wypełnienia wskazanej luki, dokonania wyczerpującej analizy przepisów regulujących stwierdzanie niezgodności z prawem prawomocnych orzeczeń i równocześnie rozstrzygnięcia pojawiających się wątpliwości oraz problemów. Poświęcona jest unormowaniom Kodeksu postępowania cywilnego dotyczącym skargi o stwierdzanie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Obejmuje także te zagadnienia uboczne, które są z nimi integralnie związane. Stanowi również próbę wszechstronnej i wyczerpującej oceny aktualnie funkcjonujących unormowań skargi i wskazania możliwych kierunków zmian.

Nie ulega jednak wątpliwości, że mimo podjętych starań poczynione uwagi nie wyczerpią całkowicie omawianego zagadnienia we wszelkich możliwych aspektach. Nie jest praktycznie możliwe dostrzeżenie każdego problemu mogącego wyłonić na gruncie wykładni unormowań omawianej instytucji procesowej. Kolejne kwestie wymagające wyjaśnienia, analizy ujawnią się w toku dalszej dyskusji w doktrynie i judykaturze, w tym także w ramach polemiki z poglądami zaprezentowanymi w niniejszej książce.

Warszawa, maj 2014 r.

Karol Świtaj

Wykaz skrótów

I. Akty prawne

Konstytucja RP	ustawa 2.4.1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
KC	ustawa 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 121 ze zm.)
KP	ustawa z 26.6.1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz.U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.)
KPC	ustawa 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 101 ze zm.)
KPK	ustawa 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555 ze zm.)
KRO	ustawa 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 788 ze zm.)
KSCU	ustawa 28.7.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.)
PrzewiU	ustawa 17.6.2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 499 ze zm.)
SNU	ustawa 23.11.2002 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 499)
TWE	Traktat zawarty w Rzymie w 25.3.1957 r. o utworzeniu Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, obecnie Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2 ze zm.)

II. Czasopisma

AUL	Acta Universitatis Lodzensis, Folia Iuridica
An. UMCS	Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska
BSN	Biuletyn Sądu Najwyższego
Dz.U.	Dziennik Ustaw
EPS	Europejski Przegląd Sądowy
GP	Gazeta Prawna

KPP	Kwartalnik Prawa Prywatnego
M.P.	Monitor Prawny
MoP	Monitor Prawniczy
NP	Nowe Prawo
OSN	Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna
OSNC ZD	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna Zeszyt Dodatkowy
OSNCP	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNCK	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna, Izba Karna
OSNP	Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych (od Nr 2 za 2003 r.)
OSNAPiUS	Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (do Nr 1 za 2003 r.).
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich (od 1990)
OSPiKA	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych (lata: 1957–1989)
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
Pal.	Palestra
PE	Problemy Egzekucji
PiP	Państwo i Prawo
PPiA	Przegląd Prawa i Administracji
Pr. Sp.	Prawo Spółek
PS	Przegląd Sądowy
R. Pr.	Radca Prawny
Rej.	Rejent
SI	Studia Iuridica
SP	Studia Prawnicze
Zb. Orz.	Zbiór Orzeczeń
ZNUJ	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace Prawnicze

III. Organy orzekające

TS UE.....	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
SA	Sąd Apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
TK	Trybunał Konstytucyjny

IV. Inne skróty

art.	artykuł
dot.	dotyczy
m.in.	między innymi
MS	Minister Sprawiedliwości
n.	następny (-a, -e)
niepubl.	niepublikowany
np.	na przykład
Nr	numer
orz.	orzeczenie
pkt	punkt
por.	porównaj
post.	postanowienie
poz.	pozycja
r.	rok
red.	redakcja
rozp.	rozporządzenie
s.	strona (-y)
uchw.	uchwała
ust.	ustęp
uzas.	uzasadnienie
w zw.	w związku
wyr.	wyrok
t.	tom
t.j.	tekst jednolity
tj.	to jest
z.	zeszyt
zd.	zdanie
ze zm.	ze zmianami
zob.	zobacz
§	paragraf

Wykaz literatury

- Adamiak B., Borkowski J.*, Postępowanie administracyjne i sądownoadministracyjne, Warszawa 2003
- Anderska H.* (red.), Mały słownik języka polskiego, Warszawa 1990
- Babiak M.*, Prawo do wynagrodzenia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie władzy publicznej, R. Pr. 2002, Nr 3
- Bagińska E.*, Odpowiedzialność odszkodowawcza za wykonywanie władzy publicznej, Warszawa 2006
- Banaszak B.*, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej Komentarz, Warszawa 2009
- Banaszak B.*, Podstawowe obowiązki prawne jednostki, Wrocław 1997
- Banaszak B.*, Prawo jednostki i systemy ich ochrony, Wrocław 1995
- Banaszak B.*, Zakres podmiotów uprawnionych do dochodzenia wynagrodzenia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działania organów władzy państwowej (art. 77 ust. 1 Konstytucji RP), MoP 2011, Nr 1
- Banaszczyk Z.*, Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną niezgodnym z prawem orzeczeniem lub ostateczną decyzją (art. 417¹ § 2 KC), Pal. 2006, Nr 5–6
- Barańska A.*, Współuczestnictwo materialne w procesie cywilnym, AUL 1973, Nr 95
- Berutowicz W.* (red.), System prawa procesowego cywilnego, t. 3, pod red. *W. Siedleckiego*, Ossolineum 1986
- Berutowicz W.*, Znaczenie prawne sądowego dochodzenia roszczeń, Warszawa 1966
- Bieniek G.* (red.), Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania, t. I, Warszawa 2005
- Bieniek G.*, Odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 4 grudnia 2001 r., PS 2002, Nr 4
- Bładowski B.*, Glosa do postanowienia SN z 25 września 1998 r., III KKN 785/98, OSP 1999, Nr 6
- Bładowski B.*, Orzeczenie nie istniejące w cywilnym postępowaniu odwoławczym, NP 1991, Nr 1–3
- Bładowski B.*, Środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym, Kraków 2002
- Bładowski B.*, Wydanie wyroku w procesie cywilnym, NP 1983, Nr 11–12
- Bładowski B.*, Zastrzeżenia stron wnoszone do protokołu rozprawy, NP 1981, Nr 3
- Bładowski B.*, Zażalenie w postępowaniu cywilnym, Kraków 1997
- Błaszczak Ł.*, Dwie nowe skargi, Rzeczpospolita 2005, Nr 1
- Błaszczak Ł.*, Wzruszalność prawomocnych orzeczeń z powodu niekonstytucyjności aktu normatywnego w procesie cywilnym, PS 2009, Nr 2
- Błaszczak Ł., Szywał M.*, Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, Pr. Sp. 2005, Nr 4

- Bodio J.*, Komentarz aktualizowany do art. 169 Kodeksu postępowania cywilnego, LEX/el. 2011
- Bodio J., Demenecki T., Jakubecki A., Marcewicz O., Telenga P., Wójcik M.P.*, Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego, LEX/el. 2010
- Bosek L.*, Glosa do postanowienia SN 6 maja 2003 r., I CO 7/03, PiP 2004, Nr 2
- Bosek L.*, Odpowiedzialność odszkodowawcza państwa za zaniechanie ustawodawcze, PS 2004, Nr 11–12
- Bosek L.*, Uwagi do odpowiedzialności władzy publicznej [w:] *M. Zubik* (red.), Prawo a polityka. Materiały z Konferencji Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, która odbyła się 24 lutego 2006 r., Warszawa 2007
- Brok J., Safjan M.*, Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Raport z badań, Warszawa 1994
- Broniewicz W.*, Glosa do wyroku SN z 4.09.1967, I PC 245/67, PiP 1969, Nr 4–5
- Broniewicz W.*, Glosa do orzeczenia SN z 31.08.1972 r., I CZ 95/72, OSPiKA 1973, Nr 9
- Broniewicz W.*, Istota i rodzaje zażalenia w postępowaniu cywilnym, PS 2001, Nr 1
- Broniewicz W.*, Pojęcie legitymacji procesowej, [w:] *K. Korzan* (red.), Studia z procesu cywilnego, Katowice 1986
- Broniewicz W.*, Postępowanie cywilne w zarysie, Warszawa 2008
- Broniewicz W.*, Prawomocność orzeczeń w postępowaniu cywilnym, SI 1976, Nr 5
- Broniewicz W.*, Reprezentacja według kodeksu postępowania cywilnego, NP 1966, Nr 7–8
- Broniewicz W.*, Terminy w postępowaniu cywilnym, NP 1971, Nr 9
- Broniewicz W.*, Wznowienie postępowania cywilnego, Pal. 1967, Nr 12
- Broniewicz W.*, Wznowienie postępowania cywilnego (dokończenie), Pal. 1968, Nr 1
- Bukowski T.*, Rozstrzygnięcie o kosztach procesu cywilnego, Warszawa 1971
- Bukowski T.*, W sprawie stosunkowego rozdzielania kosztów procesu cywilnego, NP 1962, Nr 5
- Cieślak S.*, Glosa do uchwały SN z 27.10.2005 r., III CZP 65/05, MoP 2007, Nr 22
- Cieślak S.*, Wpływ nowelizacji KPC a stopień sformalizowania postępowania cywilnego, MoP 2004, Nr 1
- Cieślak S.*, Zasada formalizmu przy wnoszeniu środków odwoławczych w postępowaniu cywilnym, PS 2001, Nr 4
- Ciszewski J.*, Glosa do postanowienia SN z 14.07.2004 r., I CK 495/03, Pal. 2006, Nr 3–4
- Czachórski W.*, [w:] *Z. Radwański* (red.), System prawa cywilnego, t. III, część I, Prawo zobowiązań – część ogólna, Wrocław 1981
- Czachórski W.*, [w:] *W. Czachórski, A. Brzozowski, M. Safjan, E. Skowrońska-Bocian*, Zobowiązania. Zarys wykładu, wyd. VIII zmienione z Suplementem, Warszawa 2003
- Czapliński W., Wyrozumska A.*, Prawo międzynarodowe publiczne. Zagadnienia systemowe, Warszawa 2004
- Dalka S.*, Sądowe postępowanie cywilne. Założenia ogólne i proces cywilny, Gdańsk 1984
- Dolecki H.*, Postępowanie cywilne. Zarys wykładu, Warszawa 2007
- Dolecki H., Wiśniewski T.* (red.), Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz, t. II, Artykuły 367–505³⁷, LEX/el. 2013
- Draniewicz B.*, Glosa do uchwały SN z 27.10.2005 r., III CZP 65/05, MoP 2006, Nr 19
- Ereciński T.*, Apelacja i kasacja w procesie cywilnym, Warszawa 1996

- Ereciński T.*, Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia [w:] *Prawo prywatne czasu przemian, Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Sołtysińskiemu*, Poznań 2005
- Ereciński T.* (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze, Część druga. Postępowanie zabezpieczające, t. I–II*, Warszawa 2012
- Filaber J.*, Z problematyki odpowiedzialności odszkodowawczej władzy publicznej – wybrane zagadnienia [w:] *M. Badowski, P. Szymaniec, E. Bojek* (red.), *Wrocławskie studia erazmiańskie Zeszyty studenckie*, Wrocław 2009
- Flemming-Kulesza T.*, Dwie wypowiedzi Sądu Najwyższego na temat skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, *Pal.* 2006, Nr 1–2
- Florek L.*, *Ustawa i umowa w prawie pracy*, Warszawa 2009
- Gapska E.*, *Czynności decyzyjne sądów w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2010
- Gapska E.*, *Odpowiedzialność Skarbu Państwa za bezprawie judykacyjne Wybrane zagadnienia procesowe*, *Pal.* 2008, Nr 1–2
- Gapska E.*, *Wady orzeczeń sądowych w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2009
- L. Garlicki*, *Odpowiedzialność państwa na podstawie artykułu 77 Konstytucji*, [w:] *M. Wyrzykowski* (red.), *Odpowiedzialność władzy publicznej za wyrządzoną szkodę w świetle artykułu 77 ustęp 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2000
- Garlicki L.*, Przesłanki ograniczenia konstytucyjnych praw i wolności, *PiP* 2001, Nr 10
- Garlicki L.*, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2002
- Garnecki P.*, *Odpowiedzialność cywilna Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną działaniem swojego funkcjonariusza (wybrane zagadnienia)*, *Pal.* 2000, Nr 11–12
- Garnecki P.*, Glosa do wyroku TK z 4 grudnia 2001 r., SK 18/00, *Pal.* 2002, Nr 11–12
- Ğęsiak J.*, *Od nieodpowiedzialności po bezprawność – ewolucja zasad odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa*, [w:] *Ł. Ogiegło, W. Popolek, M. Szpunar* (red.), *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana*, Kraków 2005
- Gilas J.*, *Prawo międzynarodowe prywatne*, Warszawa 2002
- Gniewek E.*, Glosa do uchwały SN z 29 kwietnia 2008 r., III CZP 17/08, *Rej.* 2009, Nr 11
- Gołębiowska A.*, Wiążący charakter powództwa o ustalenie odpowiedzialności z tytułu czynu niedozwolonego z powodu przedawnienia, *MoP* 2010, Nr 23 (dodatek)
- Góra-Błaszczkowska A.*, *Apelacja. Zażalenie. Wznowienie postępowania. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Komentarz*, Warszawa 2006
- Góra-Błaszczkowska A.*, *Postanowienia sądu podlegające rozpoznaniu przez sąd drugiej instancji w trybie art. 380 KPC*, *Pal.* 1999, Nr 9–10
- Górka M.*, *Kontrola przestrzegania prawa wspólnotowego przez państwa i podmioty prywatne w Unii Europejskiej*, Toruń 1999
- Górski A.*, *Niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia sądu cywilnego, jako podstawa skargi z art. 424¹ KPC*, *MoP* 2005, Nr 20
- Górski A., Górski A.*, *Podstawy odpowiedzialności deliktowej publicznego zakładu opieki zdrowotnej za szkody medyczne – po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 4 grudnia 2001 r.*, *PS* 2002, Nr 11–12
- Gudowski J.*, *Węzłowe problemy skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia*, *PS* 2006, Nr 2

- Grzegorzczak P., Dopuszczalność skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym, PS 2007, Nr 2
- Grzegorzczak P., Glosa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego 1 kwietnia 2008 r. (SK 77/06), PS 2008, Nr 11–12
- Hanusek S., Orzeczenie sądu rewizyjnego w procesie cywilnym, Warszawa 1966
- Horak A., Kilka uwag na temat skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądu jako narzędzia realizacji odpowiedzialności państwa za naruszenie prawa wspólnotowego przez sądy, R. Pr. 2006, Nr 3
- Iżykowski M., Charakterystyka prawna uprawdopodobnienia w postępowaniu cywilnym, NP 1980, Nr 3
- Jagiela J., Istota powództwa o zmianę orzeczenia lub umowy w sprawie obowiązku alimentacyjnego, AUL 1989, Nr 42
- Jankowski J., Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 22 grudnia 2004 r., MoP 2005, Nr 5
- Jaślikowski M., Glosa do wyroku SN z 14.12.2006 r., I BP 13/06, PS 2008, Nr 11–12
- Jedliński A., [w:] A. Kidyba (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, t. I Część ogólna, Warszawa 2009
- Jędrejek G., Kodeks Postępowania Cywilnego. Edycja pierwsza, Warszawa 2008
- Jędrzejewska A., Współuczestnictwo procesowe (istota, zakres, rodzaje), Warszawa 1975
- Jędrzejewska M., Rozszerzona prawomocność wyroków a rodzaje współuczestnictwa, SI 1976, Nr 5
- Jodłowski J., O potrzebie i kierunkach badań integracyjnych w zakresie prawa cywilnego i procesowego, PiP 1973, Nr 2
- Jodłowski J., Resich Z., Lapierre J., Misiuk-Jodłowska T., Weitz K., Postępowanie cywilne, Warszawa 2009
- Judek P., Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia – wybrane aspekty prawne, MoP 2006, Nr 19
- Karasek I., Komentarz do ustawy 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.04.162.1692), LEX/el. 2004
- Kasprzyk R., Bezprawność względna, SP 1988, Nr 3
- Kępiński M., O interpretacji art. 417 k.c. w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 4 grudnia 2001 r., [w:] Prawo prywatne czasu przemian, Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Sołtysińskiemu, Poznań 2005
- Klecha P., Ujemne dla strony skutki procesowe jako warunek przywrócenia uchybionego terminu (art. 168 § 2 KPC) – postępowanie przed wydaniem wyroku, część 1, MoP 2007, Nr 17
- Klimowicz J., Interwencja uboczna według KPC, Warszawa 1972
- Klimowicz J., Prawo interwenta ubocznego do dokonywania czynności procesowych w polskim procesie cywilnym, An. UMCS, vol. XVII, Sectio G 1970
- Knoppek K., Postępowanie cywilne w pytaniach i odpowiedziach, wyd. I, Warszawa 2008
- Korzan K., Koszty postępowania cywilnego a nakłady państwa na utrzymanie wymiaru sprawiedliwości, Gdańsk 1991
- Korzan K., Postępowanie nieprocesowe przed sądem pierwszej instancji, Rej. 2004, Nr 10.
- Korzan K., Wyroki nie istniejące, PPIA t. VII, Wrocław 1976

- Kosik J.*, Zasady odpowiedzialności państwa za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy, Wrocław 1961
- Kozłowski Ł.*, Glosa do wyroku SN z 7 lipca 2006 r., I CNP I 33/06 i wyroku SN z 31 marca 2006 r., IV CNP 22/05, PS 2008, Nr 7–8
- Krajewski J.*, Glosa do postanowienia SN z 17 kwietnia 1967 r., II PZ 22/67, NP 1967, Nr 12
- Kremis J.*, Skutki prawne w zakresie odpowiedzialności odszkodowawczej państwa na tle wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 4 XII 2001 r., PS 2002, Nr 4
- Kremis J.*, Skutki prawne w zakresie odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa na tle wyroku Trybunału Konstytucyjnego, PiP 2002, Nr 6
- Krzemiński Z.*, [w:] *J. Jodłowski, K. Piasecki* (red.), Kodeks postępowania cywilnego z komentarzem, Warszawa 1989
- Krzemiński Z.*, Wnoszenie apelacji cywilnej, Warszawa 1999
- Krzemiński Z.*, Zagadnienia wybrane z zakresu kosztów procesu sądowego, MoP 1995, Nr 4
- Kuźmicka-Sulikowska J.*, Zasady odpowiedzialności deliktowej w świetle nowych tendencji w ustawodawstwie polskim; Warszawa 2011
- Lewandowski M.*, Glosa do uchwały SN z 9.12.1999 r., III CZP 31/99, PE 2000, Nr 7
- Lewandowski P.*, Glosa do wyroku TK 1 kwietnia 2008 r., SK 77/06, MoP 2010, Nr 24
- Łętowska E.*, W kwestii zmian przepisów k.c. o odpowiedzialności za szkody wyrządzone działaniem władzy publicznej, PiP 1999, Nr 7
- Machnij M.*, Kilka uwag o kosztach sądowych i kosztach procesu, MoP 2002, Nr 17
- Mączyński A.*, Faktycznie i prawne istnienie orzeczenia w sądowym postępowaniu cywilnym ZNUJ 1972, Nr 55
- Mądrzak H.*, O pojmowaniu naczelných zasad postępowania cywilnego, [w:] *Proces i Prawo*, Księga pamiątkowa ku czci Profesora J. Jodłowskiego, Warszawa 1989
- Manowska M.*, Etapy badania skargi o wznowienie postępowania (wybrane zagadnienia), PS 2004, Nr 11–12
- Manowska M.*, Skarga o wznowienie postępowania a skarga kasacyjna i skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, PS 2006, Nr 1
- Manowska M.*, Zmiany w kodeksie postępowania cywilnego wprowadzone w 2004 r., PS 2005, Nr 5
- Marcinkowski A.*, Jeszcze o znaczeniu podpisu, Pal. 1973, Nr 12
- Michalska M.*, Legitymacja do wniesienia kasacji w postępowaniu cywilnym, Pal. 2003, Nr 5–6
- Mik C.*, Europejskie prawo wspólnotowe. Zagadnienia teorii i praktyki, t. I, Warszawa 2000
- Misiuk T.*, Sądowa ochrona praw członków spółdzielni, Warszawa 1979
- Morawski L.*, Wstęp do prawoznawstwa, Toruń 2001
- Mucha J.*, Nowe regulacje w kodeksie postępowania cywilnego, cz. I, R.Pr. 2005, Nr 4
- Naworski J.*, Przesłanki wystąpienia z pytaniem prawnym – glosa do postanowienia SN z 27.05.2010 r., III CZP 32/10, Iustitia 2012, Nr 1
- Nowak A.*, Glosa do postanowienia SN z 27.11.2002 r., III CZP 13/02, MoP 2004, Nr 24